

Vad har hänt?

FALLEN PÅ SIN POST! En ung kvinnlig läkare, d:r Ruth Bergquist, har avlidit av likförgiftning, ådragen vid en obduktion. D:r Bergquist var biträddande lärare vid Lunds patologiska institution. En av det fridliga arbetets hjältar.

POLISUTREDNINGEN I KREUGERFAFFAREN har den senaste veckan vänt sitt intresse mot tidpunkten för skottet och de närmare omständigheterna vid Kreugers död. Och i samband härmed de stora försäljningarna av Kreugerpapper på Stockholms- och Parisbörserna samma dag. Det är ju inte för tidigt. Den sist framlagda rapporten omfattar luftföretag sedan 1924 och ytterligare fantastiskt bokföring. Nya hänklingar lära förestå.

LINDBERGHES LILLE POJKE HAR ANTLIGEN FUNNITS — död — i närheten av föräldrarnamet. Troligen mördad av rövarna strax efter bortförandet.

Aven om vissheten för föräldrarna är grym, är den säkerligen bättre än en kanske livslång oro för barnets ödet. Men på den amerikanska rätts-säkerhetens rykte har kommit ännu en fläck. Före miljonären Curtis, som förut låtsat sig ha förbindelser med banditerna och viktiga upplysningar att lämna, har bekant att han hittat på historierna för att skaffa sig pengar — han hade bra anbud från tidningar och filmbolag. Men nu lovar polisen sätta alla krafter till.

DET SENASTE SKEDET I MOONEY-BILLINGSHISTORIEN är guvernören Rolphs vägran att bifalla nådensökan för Mooney. Detta trots den s. k. Wickersham-kommissionens avslöjanden av falskvittnande vittnen och olagliga förfaranden vid rättegång. Trots bevisen att Mooney inte ens var närvarande vid den bombkastning, för vilken han setat i fångelse i 16 år. Mooney var anarkist. De båda höga jurister, som väglett guvernören vid hans beslut, vidhålla sin uppfattning: anarkist är dåligt folk. Ha de inte begått brottet, kunde de ha gjort det. Man har i alla fall satt i rätt karl. — Mooney själv hade intet väntat av benådningsskampanjen.

JAPANS PREMIÄRMINISTER, INUAKI, har mördats av unga fascistiska marinofficerare. Handlingen tros vara ett led i en stort anlagt våldplan från fascisternas sida. Armen har i ultimatum krävt bildandet av en nationalregering. Den vägrar att erkänna en partiregering. Mordet har ytterligare skärpt spänningen mellan Japan och Ryssland.

Upplysningen

Är den enskilda matlagningen ett nationalslöseri?

Av Hilda Sachs.

Det förändrade läget.

Landsstingsmannen

Fru Marie Hjelmer, Danmark,

skriver om

Den danska Lapporörelsen och slakterikonflikten.

Vad bestämmer en människas karaktär?

Ur en artikel i tidskriften Fritt ord.

Av professor Harald K. Schjelderup, Norge.

De ungas bokserie.

Av C. H.

Fran riksdagsläkaren.

Av Elsa Svartengren.

Emilia Fogelklou

har fått De nios pris.

Samfundet De nio har tilldelat Emilia Fogelklou sitt stora pris för 1932 som en hyllning för hennes religionshistoriska, psykologiska och pedagogiska författarskap.

Denna underrättelse har uppväckt mycket glädje. Emilia Fogelklou har både som författare och föreläsare inom några

av livets centrala områden vunnit sig tillgivna vänner i vida kretsar, vilka uppskatta och beundra hennes självständiga ansvarskännande personlighet likväl som hennes forskarbegävring och djupa bildning.

För Tidevarvets läsare, som alltsedan tidningens första år ha mött Emilia Fogelklou som medarbetare i dess spalter, är det överflödigt att erinra om de mångsidiga och levande uttryck som hennes människokunskap och människointresse fått genom tidningsartiklar från skilda forskningsfält.

Emilia Fogelklous insatser som religionshistoriker, psykologisk och pedagogisk författare är av omfattande slag. Om man bland hennes arbeten nämmer det religionshistoriska verket *Fran frotshetens svensk-historia*, hennes Birgittabiografi och den märkliga kvinnohistoriska *Den andra vanligaste människan*, så är detta nog för att inför djupa skror av svenska läsare ställa bilden av ett samtidigt vederhäftigt och djupt personligt, på många punkter livsriktande författarskap.

Den danska Lapporörelsen och slakterikonflikten.

Av MARIE HJELMER.

Torsdag den 12te Maj afslutades den store Slakterikonflikt, som i nästen 14 Dage havde lammet den danske Flaeskexport.

Det var paa høje Tid, at dette yderst farlige Angreb paa Landets vigtigste Indtægtskilde blev afværget. 14 Mil. Kr. tabt var en alvorlig Sag i denne pengeknappe Tid, men endnu alvorligere var Udsigten til at blive slaæet ud paa det engelske Flaeskemarked, hvor andre Producenter stod rede til at erobre Pladsen.

Uenigheden var opstaaet ved Slakteriernes (d. v. s. Producenternes, Andelshavernes, Landbrugernes) Krav om en Nedsettelse af Slagteriarbejdernes Løn, hvilke disse afslag at gaa med til.

Lock-outen vavrledest, og Forligsmanden traadte til med sit Mæglingforslag, en mindre Lønnedsettelse, som imidlertid forkastedes af et Flertal af begge Parter. Forligsmanden gjorde endnu et Forsøg og opfordrede Parterne til at tage Mæglingforslaget op til fornyet Prøvelse. Dette erklærede Arbejderne sig villige til, under Forudsætning af, at Andelslagterne ogsaa vilde gentage Afstemningen, hvad disse derovre afslag. — Lock-outen traadte derafter i Kraft og 4500 Slagteriarbejdere forlod den 29de April deres Arbejde.

Situationen var nu yderst alvorlig, men desto nødvendigt ved det at gøre Anstrængelser for at komme i Gang igen. Fra den danske Gesandt i London, fra Regeringens Medlemmer og Regeringens Presse samt fra den konservative Presse lød manende Ord om dog ikke at bringe

den varige Udælgelse over Danmarks vigtigste Indtægtskilde, hvad der vilde betyde Landbrugets fuldstændige Ruin.

Det var efterhaanden blevet klart, at der bag ved Slakteriernes Nestjerner stod en betydende Faktor, nemlig den danske »Lappo»bevægelse, der har vundet en ikke helt ringe Udbredelse. Denne Bevægelses Krav er meget yderliggaaende og består bl. a. i Fordringen om Mærkning af den danske Korne.

Paa dette Punkt faar de Tilslutning af det moderate Venstre, og hele Konflikten var derved gledet over til at blive et politisk Spørgsmaal.

Jo klarere dette efterhaanden kom til at staa for Offentligheden, des større Mulighed syntes der at være for at forny Afstemningen med Udsigt til et Flertal af Jastemmer.

De fredselvne Andelshavere fra første Gang fremsatte Forslag om Indkaldelse af en ny Generalforsamling, og her vedtoges det, at Bestyrelsen bemyndigedes til at afslutte Konflikten efter Forhandling med Arbejderne. »Lappo»erne gjorde fortvilvet Modstand, men kom i Mindretal.

Resultatet af Forhandlingen med Arbejdernes Repræsentanter blev Beslutning om hurtigst muligt at foretage en ny Uraflstemning blandt Arbejderne, og det blev, som ventet, et Flertal for Forligsmandens Mæglingforslag.

Derefter var Krigen endt, og Torsdag Morgon d. 12 Maj herskede paa alle Slakterierne den glædeligste Trævlhed.

Porsen blommar.

Av DEVINEZ.

Ekorren är ute på vift, göken gal som en galning från öster, porsen sänder ut sin kryddrika doft, som samlar den väriliga genombrottslidens hela tjusning. Jag är fullkomligt lycklig. Nej, det är jag icke, men jag skulle vara det, om inte naturen omkring vägen jag går vore så otroligt tilltygad av människorna, flådd, hackad, huggen, stympad, nerskräpad av papper.

Här i vägröken har alltid stått en vildapfel. Den var så underbart vacker: om våren med sina skära och vita knoppar och om hösten med sina små dekorativa äpplen. Nu ligger den svart och dör mitt i stenpartiet, där den stod, inte ens begravd är den, inte ens bränd. Så blygsamt som den stod, skymde den icke sikten ens för den fullaste eller vindögadaste bildrulle. Det fanns ingen mening i att slå den. Men här har väl utgått från någon vägytrelse något allmänt påbud att vråka ner allt som stod och pryddte och grönskådte på ett visst avstånd från vägen, och det påbudet har blivit utfört utan omöde och urskilning, det ser man.

Och här litet längre bort låg en kulle med en klunga av utsökta träd, vilkas kronor följde dess vackra rundel. Den bar en härlig flora av backspjod och gullvivor, den var sagoligt skön. Den tog sig vackert ut från sjön, den sänkte sig så mjukt ner till stranden. Den är ett grustag nu, träden ha stupat på huvudet och slagit ihjäl sig, rötterna stå torra och groteska i vädrat.

Och här! Här krökte sig vägen så gracilöst som en snavhals omkring sjön. Nu är ivräckt grus och sten, här har man gått fram som bärbärare för att få bort en saccars kurva, så att Avstedsdrickat skall komma liest, fortare fram. Medan jag går här, kommer jag att tänka så starkt på indianerna. Jag vet inte så mycket om dem tyvärr, men plössligen begriper jag något, som jag läste för bortåt 40 år sedan! Det fröet har legat länge i jorden, men nu har det kommit upp. Jag minns nämligen hur jag läste i indianboken, att rödskinden gingo fram i naturen utan att lämna några spår. När de lämnade en lägerplats, var naturen lika oskärad och bevarad, som om endast en vind eller ett djur vilat där. De vita sågo i detta förstas

ingenting annat än list, rådså för överfall, förberedelse till bakfall. Så fick man det utlagt i de dumma böckerna, som jag nu skäms över att jag lämnat nästa generation i arv att läsa. Men det var något annat. Det var dessa så kallade vildars utsökta form av civilisation att de hade försyn för naturen. De dyrskade Gud, Den Store Anden, den store trädgårdsmästaren, genom att akta hans trädgård. En gång har människligheten vetat att naturen leve, även småkänningarna. Hyltén-Cavallius eger i *Värdn* och *virdarna* en spännande skildring av en föreställningsvärld, som skjutit i spillror, men som han nätf och jämt hann få en glimt av genom, som han vittnar, gamla kvinnors berättelser. I den hade människan en helt annan plats i naturen, i naturen hade en själ och människans var en planta, en syssler, en broder bland de andra. Sen blev hon bildad, blev härsåre, förklarade om sådan bildad, värndad, medlidande och sinne för sköndhet och förvärdade förakt för forna tidens vildskapelse.

Men vetenskapen vände med låtsat behållnens kontans tillbaka efter en lång utlykt ut i det fjällösa och mekaniska och började göra sig instrument för att med sin egen metodik konstatera, vad ölfärda människor vetat tusen år eller tiotusen år förut: att naturen lever, lider, andas, sover, vaknar, äter, dricker, go-nomlider feber, dödsängest, hjärtslagdd. Jag hoppas den också kan hämnas på sina vildtägare och skändare.

Max Dautenday har i *Letzte Reise* funderat om detta på ett roggande och underbart sätt. Den indiske professorn J. Gadogo Chunder Bose har lyckats med sina oshlgbar fina instrument registrera plantornas puls och livsvyttring, det måste ju ha legat närmare till hands för honom, som i sin engens av hindu hade kunskapen om universums enhet i blodet.

Vägstyrelserna i Sverige komma en gång att lufsa efter vetenskapen. Här kommer att bli kurvkommittéer i Sverige (men inte förr än alla kurvor äro utplånade), kommittéer som komma att onduler till våra vägar igen och göra efter Vår Herres perenna lister. Men då är jag död och alltså fullkomligt lycklig ändå.

Kaos eller kontroll.

Det är inte något oräkneligt antal månader sedan ordet plankushällning ännu hade en sådan klang av kommunistiskt tvång, att många människor av för övrigt framstegsvänlig läggning vägrade att ta befattningsmed tanken. Vårt rådande ekonomiska system — eller brist på system hur man vill kalla det — har emellertid fortläufig på månad efter månad köra allt djupare fast i den depressionens dy där vi nu befinna oss, och parollen om systemförändring ljuder allt vidare.

New York-tidningen *The New Republic*, herrarna George Soule, Edmund Wilson, John Dewey och deras mededitörer, som först under en längre tids muntliga diskussioner sinsemellan knädat och format tanken, för att sedan under en tid av halvtannat år lägga fram sina uppslag i några serier välskrivna och intressanta artiklar i tidningen. Grundtanken i dessa är densamma, vem som än för tillfället här fört pennan: även om det måste stötta på svårigheter att manövrera det moderna samhällens ekonomiska liv efter en central fastställt plan, är det ändå tusen gånger svårare att manövrera det på en slump, utan översikt, endast genom en rad

Läckert och hälsosamt
är smörgåbsbrödet

UPLANDSKUBBEN

I hygienisk förpackning hos Eder handlande.

Undvik efterapning!

Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honoriine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Ut kommer varje helgfrö lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 4842, 18243.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén,
Herkeslagatan 14 (F. d. L. a Vattug.)
Tel. 73 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten,
Förvaltningsuppdrag. Även skriftliga
förföringningar.

TANDLÄKARE

Tandläkare

EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER

Stockholms största och modernaste
tandkliniker för alla samhällsklasser.

Östermalms:
Kommendörsg. 16. Tel. 728 95, 728 70

Kungsholmen:
Hantverkarg. 37. Tel. K. 37, K. 37 38
(Baserbyggnaden v. Kungsholms Läroverk)

Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.
Tandvård behandlas hela dagen 8—7
Lördagar stänges 4 (sommarsam. 2).

Kostnadsfri rådgivning.
Endast exam. tandläkare.

Liliesjöes

Parfumeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM

Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
Hantverkargatan 45 — Tel. Kh.
55 85.

Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.

El. värmedukar — Kattskinn
— Kamelhärsarrör
— Sanitetsbyxor för damer —
Allt i branschen.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19

Mottager inackorder även för längre tid.
Tryggt och egen. välräk.
Tel. 778 24.

St Görans Begravningsbyrå

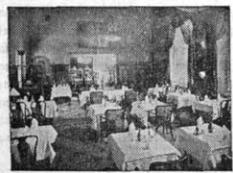
Jenny Larsson

FLEMINGGATAN 60.

Tel. K. 47 24

Ombesörjer allt vid dödsfall.

Eldbegängelser. Balsameringar.

Restaurant
Port Arthur

Blekingsgatan 40
Telefon Söder 34784

Bra matställe

Den 21 maj 1932.

Det förändrade läget.

Ett år har gått sedan den hemska tilldragelsen i Adalen inträffade. Angivelser har riktats och domar har avkunnats. Sedan ha andra händelser trätt i förgrunden, som ju alltid sker, och blivit »det aktuella». Men den slutgiltiga domen återstår, den allmänna opinionen. Den avkunnas inte offentligt vid domstol, den uppenbar sig på många olika sätt, i ett krav, en händelse, en äskädning! Tväns skott ha inom loppet av ett år skakat samhället i dess grundvalar, Adalens och Kreugers. Det sistnämnda är för närvarande föremål för allas intresse. Man granskar och utreder och tyder tecken och sinder. Men det är inte detta som sker. Även i det fallet är inte den allmänna opinionen, som omarbetas och skapas. — Den utmynnar inte i betänkdanden.

Följderna! Vi få antagligen börja att spåra dem i årets valrörelse och valutgång. Reaktionen var i stark frammarsch. Om inte skotten i Adalen blivit avossade och kanske ännu mer den s. k. rättvisans dom kommit i den form, som skedde, hade 1922 års val antagligen fått en annan utgång. Ej mindre påverkad blir denna med all sannolikhet genom den storfina sieliska kraschen.

Ty det är vanligen genom sina egna brister man blir besegrad, ej genom motståndarnas övermakt.

Gåva till freds-
rörelsens ABC-bok.

Från en givare, som vill vara ökad, har Nordiska folkhögskolan i Genève erhållit 235 schw. frs med vilkor att de först måtte reserveras som garanti för den 2:dra upplagan av Anna T. Nilssons »ABC of the Peace Movements». Om boken säljes så tryckkostnaderna täckas, är det givarens mening att skolan får pengarna. De, som intressera sig för denna skola, få härigenom ett extra intresse för bokens försäljning och spridning!

Nagar Olssons skådespel

Det blå undret uppföres fredag kväll i Viktoriasalen av medlemmar ur amatörsällskapet Fåglarna, Vinöarna, Gnistan. Framförandet sker i samband med en disputations mellan dr Rittén Essen, redaktör Richard Lindström, dr Gunnar Beskow och riksdagsman Nils Flyg om Ungdomens kamp med tidens problem.

Kvinnlig
ungdom

som ämnar vistas i Norrköping, rekommenderas Frelingsgarvens Pensionat, Bredgatan 46. Inackorder. Billiga priser. Nutida bekv. Tel. 1553.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGGATAN 65 " " 73 37
GOTAGATAN 52 " " 333 09

Luchs PechenHoffe

Statspolisen.

Riksdagsdebatten om regeringens, av utskottet tillstyrkt, förslag angående upprättande av en statspolis utmärkte sig genom en mängd »stora» anföranden — åtminstone vad tiden beträffar — och ett patos, som icke alltid verkade riktigt äkta.

Enligt socialministern och med honom utskottsmajoriteten och högerledamöterna i kamrarna vore detta förslag om en extra polisstyrka på 200 man, förlagd i 19 städer, att vid behov kunna disponeras av staten, tillkommet av ontanke om ordning och säkerhet och för att i framtiden undvika användande av militär vid sociala konflikter.

Socialdemokrater och kommunister hävdade, att en ordningsmakt om en åldrig så förstärkt icke råder bot på arbetslöshet och svält och andra djuppliggande orosanledningar; att det är betydelsefullt om analet poliser ökas med 200 man, så länge man icke förder effektivt utnyttja de resurser som redan finnas; att en extra trupp på nära halva annan miljon för förstärkt ordningsmakt är illa motiverad just nu; och att förslaget har en udd mot arbetarklassen.

Man borde, synes det oss, först och främst kunna erkänna, att motståndet mot statspolisen icke får likställas med önskan att släppa uppskrifter lösa. Djupare än så ligger kravet på upprätthållande ordning. Men det är uppenbart att så länge sådana misstag kunna begås, som skedd i Adalen, av personer i överhetsställning, hjälper icke polisförstärkning och för sig. Förbättringarna bora för läggas på det sociala och det psykologiska området. Där äro ännu stora möjligheter oprövade.

Kamrarna biföll förslaget.

Till skolbar-
nens tjänst.

P. A. Norstedt & Söners bokförslag har i sin för ett årtida nyta, *De ungas bokserie* givit ett tilltänkt bidrag till den lättlättliga litteraturen, avsedd för sjätte och intresserade skolbarns »bredvidläsnings» och självstudier. Fem häften ha hittills utkommit med ämnen från skilda områden, nämligen En kolaoms öden av *Elsie Hultén*, Marie Curie och Radium av *Eva Ramstedt*, Döda förel och Villdhusen samt på cykel mot Indalsälvens källor av *Eli Rydell* och Karl Johan, »den siste sågkonungens» av *Kerstin Wikander*.

Det gemensamma för dessa små volymer är först och främst deras billiga pris, 90 öre för enkelt, 1:50 kr. för dubbelt häfte, vidare den raska och klara stilen och en överskådlig framställning av ämnet.

Man behöver visst inte vara skolbarn för att med stort intresse fördjupa sig i dessa personligt gjorda översikter av märkliga fakta, som kanske ofta kommo att få en illa gynnad mellanställning på arbetsordningen i någon av de jäktade skolkasserna. Särskilt roligt är enligt min mening lektor Ramstedts framställning av Marie Curies märkliga arbete och personliga öde, som på ett mycket intressant sätt skildras i sammanhang med en grundläggande framställning av det underbara ämnet radium och dess egenskaper. Att på det begränsade utrymme som ståt författarinnan till buds ha lyckats ge en så fängslande bild av det berömda paret Curie och deras insatser och en så förträfflig översikt över upptäckterna och bruket av radium, är styvt.

Utän tvivel komma häften i *De ungas bokserie* att tas väl emot av de »vakna och intresserade lärjungarna» som vilja läsa något mera än endast läroböoken och till vilkas tjänst serien närmast har kommit till.

C. H.

Från riksdagsläktaren.

Under tjugo år ha utredningar följt på utredningar beträffande *Gymnastiska Centralinstitutes omorganisation*. Diskussionen i kamrarna onsdagen den 11 maj rörde sig om särskildandet av sjukgymnastikundervisningen från riksgymnastiklinjen, sjukgymnastiska politikens samarbete med Karolinska institutet, om realskoleexamen skulle vara tillräcklig som inträdesfordran samt om gymnastikdirektörförslaget borttagande. Sedan man diskuterat dessa frågor ingående överraskades man plötsligt av att *hr Engberg* begärde avslag på allsammans »då hella diskussionen präglades av osäkerhet och ovisshet». Det blev avslag. Men det dill med osäkerhet tyckte jag då inte stämde så precis. *hr Holmgren*, som talade för utskottsmajoriteten, var ganska säker på vad han ville, tyckte jag. Och hade han fått som han velat hade det bestämt varit bäst och billigast. 21 års utredningar kosta också pengar.

Men det är iögonenfallande hur känslig kamraren är, när den maskulina prestigen anses hotad. *hr Akerberg* anförde med stor förtrylhet att om gymnasterna skulle underordnas den läkarekontroll, varom man talat, skulle ju gymnasterna endast bli springpojkar åt läkarna, och mot det ville *hr Akerberg* opponera sig, då det ju hos dem endast skulle framkalla »mindervärddigt känsla och slavsinne»!

Vi log därpå på läktaren... Vem har under de gånga åren nämnt sin riksdagen talat för risken av att våra sjukvårdsstrukturer skulle gripas av mindre värddigt känsla och slavsinne? Så där överkänsliga ha kvinnorna aldrig fått vara. Varför skulle det vara mer fördomjåkande för en man än för en kvinna att arbeta under läkarekontroll!

Sedan blev det sen skarp, nattering strids om *margarin*, för att citera en kollega. I Jordbruksutskottets utlåtande nr: 70 heter det att *Kungl. Maj:t förklarar sig vilja inhämta riksdagens yttrande över ett förslag till förordning angående kontroll av tillverkning av samt handeln med margarin*.

Bondeförbundarnas förslag gick ut på att förbjuda försäljningen av »smlörblandad margarin». Vilde husmödrarna ha margarin smörblandat, skulle det ske i varje hushåll. 1932 års bondeförbunds rationaliseringsprogram alltså! Herrarna påstodo att det skulle vara husmor lätt kunna sköta själv. Det andra förslaget gick ut på att margarin icke skulle få färgas upp till nuvarande smörliknande färg, utan det skulle vara ofärgat eller så ljult som det alla ljusaste smör.

Och därpå på läktaren satt helt säkert mer än en husmor helt överraskad av att finna en hel massa karlar i elden så rockskörten svängde till klockan fyra på morgonen, för att de, som det tycktes, plötsligt fått för sig att vi inte kan skilja på smör och margarin.

Men *hr Örne i Första kamraren* frågade bondeförbundarna huru många kommenter det är som begär att få väjla med att skilja smör från margarin och rådde dem samtidigt att, i stället för att försöka göra margarin omsadligt för folk, som inte har råd att köpa annat, söka komma överens med jordbrukare i andra länder om att släppa handeln fri, så att de som behöva köpa och de som behöva sälja kunde komma i kontakt med varandra. Det här blev ändå inte till någon verklig hjälp mot deras svårighet — utan bara kvacksalveri. *Jordbruksministern* och flera andra talare tillbakavisade också med skarpa utskottsöden anslag och när kamraren vid tvådöden röstade, föll det med 36 röster mot 45.

I *Andra kamraren* var en massa talare emmalda, men vid ettiden på natten hade *fru Nordgren* ordet.

Det här föreliggande förslaget, sade fru

Nordgren, har av en huvudstadstidning betecknats som ett attentat mot husmödrarna. Beteckningen är fullt riktig. Framst drabbas då de fattiga hemmen och de barnrika familjerna av att en vara, som är de fattigas enda sovel på brödet, på kostnad vägf försämrats och måhända fördyras, i syfte att få dem att köpa smör. Och ha vi råd att i budjeten för våra *anstalter, kaserner* och sjukhus öka detta konto? Det skulle bli många, många tusen kronor på varje anslag, nu när det skall sparas.

Är det någon som tror att de hundratusenterna arbetlösa med ett litet kontantunderstöd ha den ringaste möjlighet att utbysa margarin mot smör? Eller de andra tusentalen som arbeta med inskärdd arbetstid? Till vad gagn skall då en vara, som man av ekonomiska skäl måste köpa, göras opaffrig? Ingen husmor i detta land finnes, som icke kan skilja smör ifrån margarin och man kan icke tvinga folk till en smörkonsumtion som de icke ha råd till.

Det kommer aldrig att lyckas att få fattiga människor att första, att man i onödan försämrar en vara, som de av ekonomiska skäl äro hänvisade att konsumera. När denna lagstiftning kommer att omsättas i praktiken och husmödrarna finna sig påtvungna en sämre vara, än den de tidigare varit vana vid, så kommer det säkerligen att följa ett bakslag för dem som varit med om att genomföra en dylik lagstiftning. Kanske kan detta dock, ha det gods med sig, att den stora mängden ilkgiltiga kvinnor, som nu icke bryr sig om politiken, få ögonen upp för att politik är något, som i hög grad berör vardagsstingen, och att även kvinnorna ha intressen att bevaka vid valen.

Så talade *hr Lindman*, *hr Carlström*, *hr Olsson* i Kullenbergstorp och flera andra för det ljusa eller vita margarin. (I seklets början var det också någon som talade för blatt margarin!) Till sist blev *Fabian Månsson* arg och sa att »här har levererats så mycket vanvett, så om det kunde omsättas i margarin så skulle det inverka på handelsbalansen».

När man så skred till röstning i *Andra kamraren* var det icke mindre än 77 som röstade för utskottets utredning med syfte till att finna åtgärder för begränsning av margarinkonsumtionen i vårt lands. Det står så i alla fall i utskottets utlåtande — fast ingen under hela debatten från bondeförbundet hållt något riktigt mot den göda den meningen till sin. Tyvärr blev det endast 63 röster för reservationen, men som kamrarna alltså fattat olika beslut har frågan fallit.

När man kom ut i korridoren vid fyradten brann de elektriska kronorna mot den vita marmor — men *lyste* det gjorde de inte, för solen hade redan gått upp. *Elsa Svartengren*.

Marie Corbett

— en pionjär.

Den kvinnliga röststrättskongressen i Berlin 1929 gjorde en dag ett uppfall i sina förhandlingar för ett hjärtligt hylla en av sina främsta pionjärer. Det var en liten dam med en anglosaxisk typ, som presenterades av presidenten, *Mrs Corbett* Ashby, som hennes moder, *Mrs Marie Corbett*, då sjuåttioårig. Förre året körde Marie Corbett själv sin bil i det stora fredståg genom London till Albert Hall och hade med sig en stor kontingent frödesvärn från Danehill, hennes hemort. Samma år var hon med på kvinnokongressen i Belgrad, där frödesvården var den brännande frågan. Hon har bakom sig en livsting filantropisk verksamhet i sitt grevskap, Sussex, särskilt in-

Herrgård Internatskola, Carlberga, Södertälje.

8-klassigt flickläroverk under K. Skolöverstyrelsens inspektion. Nordiska skolkompetens.

Undervisningen bedrivs i enligt med moderna psykologiskt-pedagogiska metoder, avseende att: Inom kursplanens ram — befordra en på anslag och intresser grundad självverksamhet, lösnande till koncentrering, målmedvetet arbete. Skolan strävar också efter att ge sina elever ett godt hems- och familjeliv.

Barn till utlandsvenor mottogs gärna.

Redogörelse genom ANNA SUNDIN. Tel. Södertälje 532.

Är den enskilda matlagningen ett nationalslöseri?

Av HILDA SACHS.

Att det husliga arbetet bör vara den giftiga kvinnans arbetsfält framför alla andra är en argumantal sats som för de flesta människor står såsom orubblig. Det ensidiga i det bortdömda, som ligger här, detta införfas av så gott som hela kvinnosläktet, trots individernas skiftande anlag och fallenhet, i en enda stor jättefalla, har man inte betänkt. Man har inte gjort det tankeexperimentet hur det skulle te sig om alla män därför att de gifte sig skulle inkastas i ett och samma yrke, man har inte märkt att det inte är den enskilda kallelsen och jämlikheten man låter avgöra utan i stället uttalanden av det visserligen viktiga men ingalunda omskapande ordet — vigselformuläret.

Samfundslivets utveckling och emellertid rubbat på den gamla satsen. Den hårda nödvändigheten har tvingat massor av kvinnor ut i förvärsarbetet under det att de fortfarande nödgas sköta hemmet — en orsak till mycken slit och skadlig överanstängning. Att minska hemarbetet är således en trängande nödvändighet. Det centrala i hemsysslorna är matlagningen. Kunde den reduceras eller borttagas vore ofantligt mycket vunnet. Men att röra vid denna är som en man ville rubba något av hemlivets heligaste.

Det besynnerliga är, så skrev en norsk präst, när detta ämne redan för länge sedan en gång var på tal, att jag även hos värdinnor som anses för utmärkta hushållsmodrar blivit bjuden på kall kvällsmat, till vilken allsammans köpts färdigt, men skulle de ha köpt varm middagsmat skulle detta betydligt ha minskat på deras husliga berömmelse. Och en förrättarinna hos oss påpekar hur i en fastighet med 16 våningar — ett hus åt gatan, ett åt

gården — varje morgon 16 kvinnor gingo ut med 16 gräddkannor och 16 korgar att koka bröd i, och hur vid middagstiden 16 baljor måste tas fram för att tvätta potatisen etc.

Vi se att tanken varit på väg.

Men ännu skakar man på huvudet åt idén om en gemensam matlagning. Brödet, denna viktiga del av vår näring, vars namn nära nog övergått till något symboliskt heligt, har man kunnat se utlämnas till främmande beredning, men när det gäller varma maträtter får detta inte ske. Bland de många invändningarna är en av de främsta den, att den enskilda smaken ej skulle bli tillfredsställd. Men sker då detta alltid nu, ha inte ofta familjens medlemmar mycket olika smak, och skulle inte t. o. m. lättare än nu olika rätter kunna anskaffas? Och då det är odisputabelt att kvinnor, som bundits vid matlagning utan intresse för sådan, hela livet igenom laga en tråkig och enformig och kanske även olämpligt tillredd föda, får då inte omgivningen nöja sig med sådan? Mycket kan också förfaras på grund av okunnighet, och ofta måste man av brist på tid försöka att göra stadiga och närande långkok och i stället köpa något som är lätt att tillaga gästerna det ställer sig dyrare.

Vid den nya ordningen skulle inga andra sköta arbetet än de som valt yrket och utbildad sig därtill, och näringsmännens rationella tillredning således bli bättre och allmänare tillgodosedd. Huru en ny hushållning skulle skötas behöva vi knappast söka efter, vi se den ju redan nu sticka upp huvudet än i en form, än i en annan. Vi ha större affärer från vilka man skickar rätter till hemmen, vi ha mindre anstalter, där man får hämta sådana. Här tas ej med i beräkning matvarubodarnas få färdiga rätter, då med dem följer besväret att de skola värmas. Men framförallt se vi nu ett och annat större hus, som bygges med tillhörande restaurang, vilket torde vara den lämpligaste formen. Hur saken kan ordnas bäst och billigast är det man nu borde pröva. Bli utgitterna lika stora som nu har man fått till gäva den oöfverträdiga, sparade tiden. Motståndet kommer att yttra sig, men intet hindrar ju enskilda att bli vid det gamla, och snart skall man finna att detta motstånd mest är av sentimentalt art. Och länge, det får vi bereda oss på, komma manliga känslor att djupt säras av att middagen hämtas ur en hiss i stället för att lyftas från den enskilda spelplattan.

Men långt viktigare skäl än de här uppräknade tala för en ny tingens ordning, långt större fördelar än de materiella skulle kunna vinnas med avskaffandet av detta i hela landet utövade slöseri. Det är på de andliga värdenas område den största vinsten skulle ske. Genom att bli befriade från den mest tidskrävande och betungande av hemmets sysslor skulle kvinnorna kunna bibehålla det yrke de haft före gifternäret, och än mer än tillfredsställelsen i själva ägandet av ett sådant vore befrielsen av den gnagande oron över varmed de skulle försörja sig och sina barn, om de bleve änkor. De ägde ju då detta yrke kvar, de behövd ej som nu i massor kastas ut med de sina i ytterlig blottställdhet. Det lugn, den lättad detta skulle ge kan ej överskattas.

Och ändå se vi ännu större värden, som kunde vinnas. En mängd kvinnor skulle sparas åt vad som vore deras rätt plats, de skulle gå längre i sitt arbete, och då flera gjorde sig gällande än nu på olika områden, skulle flera nå långt. En mängd andlig begåvning skulle räddas åt landet.

Vad bestämmer en människas karaktär.

Ur en artikel i Fritt Ord av professor Harald Schjelderup.

I allmänhet räknar man med att en människas karaktär i väsentlig grad bestäms av ärftlighetslagarna. Mycket ofta liknar ju en man sin far inte bara till utseendet men också ifråga om karaktärsdrag. Och man tar det utan vidare som bevis för arv. — Också fadern var girig eller spugig, han har ärvt det förstås. — Hon är lätsinnig, det har hon från modern. — Han har en nervös karaktär, det är ärftligt i familjen.

Ärftligheten är icke ensam avgörande.

Hur förhåller det sig i verkligheten med detta? I vilken utsträckning är karaktärsdragena medfödda, ärftligt bestämda? I vilken utsträckning är de förvärvade?

Problemet har för oss alla den alla största praktiska betydelse. Hela vårt ansvar som föräldrar och uppfostrare beror ju i hög grad av hur man besvarar denna fråga. Antag att de själsliga egenskaperna verkligen i huvudsak är förutbestämda vid sådescellens och äggcellens sammansmältande. Då vore vi jäm-förselevis fria från ansvar för våra barns karaktärsutveckling. Om karaktärsdrag är ärftliga kan jag icke förebrås av min son eller dotter utvecklas i ogynnsam riktning.

I själva verket är emellertid de vanliga argumenten för att vissa bestämda karaktärsdrag går i arv, mycket litet öfverbevisande. Överensstämmelsen mellan föräldrars och barns karaktär bevisar icke något i och för sig. Och lika litet är det något hållbart argument när människor säger: Det är ett karaktärsdrag jag har haft så länge jag minns, jag är nog född med det. Man förbiser vid en dylik argumentation att barndomsintryck, som för längesedan hunnit glömmas, kan ha spelat en avgörande roll för karaktärens utformning.

Hela spörsmålet har kommit i ett nytt ljus genom den nyaste psykologiska forskningen. Ärftlighetens betydelse för karaktärsdaningen har tydligt starkt reducerad. Miljön spelar en mycket mera avgörande roll, än man för kunnat ana.

Behavioristernas upptäckter.

A ena sidan har vi den amerikanska behaviorismen. Behavioristerna har gjort betydelsefulla experimentella studier av barns reaktioner. De har visat att de medfödda reaktionstendenserna är mycket färre och mera odefinierade än man tidigare antagit. En mängd former för upplevelse och beteende, som man förr trodde vara instinktiva, ärftligt bestämda, kan i själva verket förvärfas. Fullkomligt efter samma grundprincip som de betingade reflexerna.

Psykoanalysen, anlagen och miljöpåverkan.

A andra sidan har vi psykoanalysen. Den psykoanalytiska metoden har givit oss möjlighet att följa de olika karaktärsdragens utveckling. Den har gjort det möjligt att studera deras sammanhang både med ur-

sprungliga anlag och med miljöpåverkan. Och dessa undersökningar har ofrånkomligt visat att utformningen av de enskilda karaktärsdragen är en mycket komplicerad utvecklingsprocess. Och i utomordentligt hög grad är karaktärsgruppen hos den vuxne ett resultat av miljöpåverkan i den tidiga barndomen.

Naturligtvis får man icke fatta detta, som om alla skulle vara födda med likadana anlag. Tvärtom finns det otvivelaktigt medfödda olikheter i både intelligens och driftsanlag. Vad intelligensens anlag tycks dess utveckling vara mycket snävt bunden till den medfödda utrustningen. Med hänsyn till karaktären däremot ställer sig saken helt olika. Där är ramen utomordentligt vid. Det är inte anlag för bestämda karaktärsdrag vi ärver utan mycket mera allmänna drifts- och temperamentsegenskaper. Dessa ursprungliga anlag innebär — och detta är det avgörande — möjligheter till en karaktärsutveckling i helt olika riktningar. På liknande sätt som anlagen att tala hos några kan utveckla sig till förmågan att tala kinesiska, hos andra att tala norska o. s. v. Vilken väg utvecklingen tar beror på miljöpåverkan.

De första levnadsårens betydelse.

Vilka miljöinflytanden är det nu som är de mest avgörande för själva karaktärsdaningen? Gamla indiska filosofer sade: Ge oss barnet under de sju första levnadsåren och resten av dess liv kommer att tillhöra Buddha. Den moderna psykologiska forskningen har bekräftat den uppfattning som ligger till grund för ett sådant uttalande. Det är som redan sagts, miljöpåverkan under de första barnåren som är de mest avgörande. Och — här kommer vi fram till ett ur praktisk synpunkt utomordentligt viktigt förhållande — det är ofta saker, som från de vuxnas utgångspunkt och i och för sig kan synas obetydliga, som har det mest genomgripande och ödesdigra inflytande på hela utvecklingen. I alla vidaste utsträckning formar föräldrarna sina barns framtida karaktär, utan att själva ana vad de gör.

De vuxnas oförstånd framkalla svåra konflikter.

Låt oss anta att vi har framför oss en frisk, stark, aktiv och företagsam liten unge, kanske rentav litet för företagsam och sexuellt aktiv. Barnet växer upp i en miljö som inte har någon förstälse för dess egenart. Absolut lydnad och underkastelse är idealen. Egenvilja, varje form av framåtanda och framförallt varje tidigt sexuellt intresse betraktas som stor synd. Och barnet mötes alltid av principen: Din vilja är i mammas kjortelsäck. En ständig följd av konflikter blir resultatet. Straff och åter straff. Efterhand knytes för barnet en allt starkare känsla av skuld och ångest vid de aktiva uttrycken för dess ursprungliga driftstendenser. De oförskräckta, aktivt sexuella tendenserna blir mer och mer hämmade. Det sker en rad förträngningar och dessa förträng-

SPIRELLA
Korsetter, Gördlar, Korssetter m.m.
FRU ELSA NOREN
Dannemorgatan 4^{tr} Tel. (3)838 93

ningar kommer att bli bestämmande för karaktären. Som vuxen blir denna mänskliga påfallande blyg och generad, anspråklös, osäker, fulmig och hämmad. I sitt sätt att vara egendomligt vacklande: ibland plötsligt fordringsfull men i regel alltför passiv i sin självhövelse. Han blir en av dem som icke kan säga nej och som icke kan vara fast och bestämd när situationen kräver det. I många hänsedende patologiskt beskedlig, i andra mycket svår att handkas med. Ytterst känslig och lätt sårbar utan att riktigt själv veta det, med hämrad arbetsförmåga och full av dolda skuld- och mindervärdeskänslor, plågad av allehanda små tvångsföreställningar.

Hade detta barn vuxit upp i en annan miljö skulle det — med samma ursprungliga anlag — kunna utveckla en helt annan karaktär. Det kunde ha blivit en energisk, verksam människa, en man med stor livsduglighet och arbetsförmåga, en ärlighet, verklighetsbetonad affärsmann t. ex.

De livsförödande verkningar som en olycklig karaktärsutveckling på grund av för starka förträngningar kan få, kan knappast överdrivas. Den inre hämningen förstör livsglädjen och nedsätter arbetsförmågan. Den bildar grundvalen till otaliga nervösa lidanden, många former av alkoholism, ööverbivneliga kriminella böjelser, sexuella perversiteter. Som psykisk psykolog har jag sökt av otaliga nevrotiker, homo-sexuella, alkoholister, och som regel har det för mig inte rätt något tvivel om att det varit en psykologisk olämplig barndoms miljö, som burit en väsentlig del av ansvaret för deras ogynnsamma utveckling. Och detta utan att det på något sätt varit fråga om s. k. »dåliga hem». Tvärtom kan föräldrarna i många fall ha varit utmärkta människor och besjälade av den bästa vilja. Brist på riktig psykologisk insikt och förståelse av barnnaturen har varit det avgörande.

Vad är nu de praktiska konsekvenserna av dessa våra kunskaper om de karaktärsdanande faktorerna?

Regent
37 Regeringsgatan 37

Vi erbjuda
just nu det största sortimentet prisvärd

Sommar-klänningar
av enfärgad vistra och toile de chine, färgglada kretoner och muslinser samt blommiga crêpe de chine-klänningar, med och utan jackor.

För 25 kronor
I månaden kan Ni få en Remington Portable — skrivmaskinen för varje man, kvinna eller barn, som har skrivarbeten att utföra. Hyll och sländ oss kupongen, så skicka vi omgående trycksaker och prisuppgift.

REMINGTON
Hamngatan 32, Stockholm.

Namn _____
Adress _____

Stora möjligheter att bota nevrose, alkoholism, sexuell perversitet.

För det första de nya möjligheter som öppnat sig för en djupgående korrigerig av olyckliga karaktärsdrag. Istället för att man tidigare trodde att de kroniska nevroserna i stor omfattning var obotliga, öppnar denna nya kunskap stora och trösterika möjligheter för nevrotikerna. Den kroniska nevrosen är icke längre ett ofrånkomligt öde, som man måste underkasta sig.

Det samma gäller i stor utsträckning också andra ogynnsamma livsinställningar, alkoholism, kriminella böjelser, sexuell perversitet o. s. v. Vi står inte längre så hjälplösa som förr. I många fall kan vi ingripa tillrättförende genom sakkunnig psykologisk behandling.

Emellertid är det ju alltid en långvarig och svår procedur att omforma karaktärer som utbildats och stabiliserats genom en lång rad år. Det lyckas naturligtvis heller inte alltid, tyvärr. Bättre är därför att söka förebygga den felaktiga utvecklingen. Och här kommer jag fram till den sista punkten, som jag ville nämna: Det ansvar som den nya psykologien ställer föräldrar och uppfostrare inför. Ju klarare det blir att hela karaktärsbildningen i så hög grad beror på inflytandet under de första barnåren, desto större blir ansvaret. Och det är inte bara den goda viljan hos uppfostraren som det kommer an på. Men det fordras kunskap. Här har väl den mentalygieniska rörelsen, som just nu i så hög grad tilldrar sig intresse, sin allra största och vidsträcktaste uppgift.

Ett av tidens mest glädjande tecken.

Helt visst är det ännu många svårigheter som måste övervintras och mycket forskningsarbete som återstår. Men den som står mitt uppe i detta arbete kan knappast tvivla på, att det här är med i något av det mest löfsträcka och framtidsbestämmande som rör sig i tiden. De möjligheter, som den nya psykologiska insikten har öppnat, är kanske den största ljuspunkten vi äger i en mörk tid.

vår luftten söker - god gröt stärker

Det smakar med en delaktig portion havregrösuppsatt till porlön dagen med. Och det behövs också att man ligger god grund, om man vill bevara morgonens färg värluftens sök, men god gröt stärker. De locka havregrösuppsatt Kooperativa havregrösuppsatt kostas:

Havregrön i paket om 1 kg 0.45

kooperativa

Kaos eller kontroll.

(Forts. fr. sid. 1.)

var för sig handlande verksamheter och institutioner. Resultatet av detta system på måfå talar för sig självt genom arbetslösheten, fattigdomen, den otillräckliga försörjningen mitt i ett samhälle som överflödar av varor och tekniska möjligheter och som efter alla beräkningar skulle kunna ytterligare väsentligt öka sin produktionsförmåga.

En ekonomisk plan måste först och främst gå ut på att åstadkomma balans mellan köpkraft och produktion. Genom den förbättrade tekniken och andra omständigheter produceras det ständigt mer. Utan motsvarande ökning i köpkraften, har man emellertid inga möjligheter att tillgodogöra sig denna utomordentliga produktionsökning. Med arbetslösheten, som följt i de tekniska förbättringarnas spår, har i stället köpkraften blivit ytterligare ojämnt fördelad. Enligt amerikanska siffror har den industriella produktionen under åren 1922—28 ökat med omkring 4 procent pr år, eller fyra gånger så hastigt som arbetslösheten — men vinsterna på produktionen ha under tiden stigit med omkring 9 procent pr år!

I närmaste samband med frågan om löner och arbetsinkomsternas anpassning efter den ökade produktionen står självalltet frågan om placeringen av nytt kapital i produktiva företag, med hänsyn tagen till köpkraftens fördelning, samt frågan om kreditväsendets reglering. På

Ido, esperanto och kvinnans emancipation.

Füll av häpnad blev jag, då jag i nr 18 av Tidevarvet fick se, att man därstades propagerar Esperanto. Varför? Emedan Esperanto troligtvis är det mest maskulina språk på jorden. Vilket jag nu skall bevisa.

Vi veta alla att i språken finns kvar uttryck och talesätt, som präglats under gångna barbariska tidsåldrar; uttryck, som i dag, användas, ehuru de måla en förliden världsbild.

Sådana ord och talesätt åro de, som uttrycka kvinnligt kön genom att till ett ord, som betyder manligt kön, tillägga ett suffix, en efterstavelse, för att därmed uttrycka, att ordet betyder en individ av kvinnligt kön. Vad jag menar framgår av följande exempel: Lärare, lärarianna; tjänare, tjänarianna; o. s. v. Exemplet kunna mångfaldigas.

Dessa ord åro tydligen präglade i en tid, då kvinnan ansågs underordnad mannen, och de bidraga nog ån i dag till att gamla föreställningar sitta kvar. De åro exempel på språkets makt över tankens.

Nu frågar jag till det, jag vill säga: Denna tendens hos språket, som är ett arv från barbariska tidsåldrar; denna tendens är driven till sin spets i Esperanto. I Esperanto uttrycks kvinnligt kön genom suffixet -ino-. Hur uttryckes då manligt kön? Det uttryckes inte alls. Om jag säger namnet på ett levande väsen på Esperanto, så betyder det, att det är fråga om manlig individ, om jag ej tillägger stavelsen -ino-. Exempel: Sinjoro = herre, sinjorino = dam; kamarado = kamrat, manlig, kamaradino = kvinnlig kamrat; viro = man, virino = kvinna; profesoro = manlig professor, profesorino = kvinnlig professor; servisto = manlig tjänare, servistino = kvinnlig tjänare, o. s. v. Detta gäller alla ord, som uttrycka individer av manligt eller kvinnligt kön.

Nu frågar jag: »Kan ett språk, som degraderar allt kvinnligt kön till ett bihang till mankön, förtjänna att uppmärksammas av de kvinnor, som arbeta för likställighet mellan könen? Jag överlämnar till »Tidevarvets» läsare (där ha vi

dessa tre punkter ligga alltså plansamhällets första uppgifter: De låga inkomsternas stegring, kapitalplaceringarnas reglering och kontroll över kreditfördelningen, framförallt för undvikande av spekulation.

Självfallet begår ingen att ett sådant system skall ställas fram fulländat på en gång. Tyvärr är det nödvändigt att genom missag och misstyckanden vinna erfarenheter. Men vad det framförallt gäller är att erkänna själva metoden, tekniken, den nya formen för problemlösning. Människorna ha alltid lagt i dagen starka organisationiska krafter. Nu har tiden kommit att ta dem i bruk för samfundens ändamål, att samordna och nyttiggöra dem för det hela bästa. Den trihet man är rädd för att offra är i själva verket illusorisk. I den fria konkurrensen hålles lönet, arbetsinkomster och produktionsresultat mer och stora skaror av människor åro ju helt utestängda från arbetet.

Många länder hade under kriget tillfälle att pröva den samfundens entusiastiska kraft för ett gemensamt mål. De erfarenheter, som under den tiden vunnos om den planmässiga ordningens möjligheter kunna nu omsättas på ett värdigare mål, kampen mot fattigdom, arbetslöshet och osäkerhet, för bättre livsvillkor för alla. Ty självalltet är det inte fråga om en planering bara för planeringens skull, det gäller att ha det sociala målet klart i sikte.

The New Republic har för sin del utarbetat ett detaljerat förslag om idéens förverkligande för Amerikas räknig. Ingenting hindrar Sverige att följa exemplet.

ett sådant barbariskt ord igen) att lämna svar på den frågan.

Världspråket Ido anhängare rikta in sin kritik mot Esperanto på många andra punkter än den, som ovan berörts. Att ingå på dessa punkter skulle kräva för stort utrymme. Vad som nu närmast torde intressera »Tidevarvets» publik är, hur Ido har löst genusfrågan.

I Ido tillägges stavelsen -ul- för att uttrycka manligt kön och stavelsen -in- för att uttrycka kvinnligt kön. Exempel: Kamarado = kamrat, manlig eller kvinnlig, kamaradulo = manlig kamrat, kamaradino = kvinnlig kamrat; frato = bror eller syster, fratulo = bror, fratino = syster; profesoro = professor, som kan vara manlig eller kvinnlig, profesorulo = manlig professor, profesorino = kvinnlig professor o. s. v. -Ul- och -in- användes blott, då det är nödvändigt att ange, vilket kön det är fråga om.

I Ido är således full jämställdhet råddande mellan man och kvinna, mellan alla väsen av mankön och alla av kvinnkön.

I det långa löppet komma de tendenser, som uttryckas i världspråket Ido att säga, så sant som logik, harmoni och rättvisa åro makter att räkna med.

Den som vill lära känna Ido kan få ta gån del av en korrespondenskurs, som utges av Svenska Ido-förbundet, Hoting. Denna kurs kostar ingenting, om blott porto bifogas.

Undertecknad står också till tjänst med alla upplysningar.

Erland Bengtsson, Paradisgatan 25, Göteborg.

Tidevarvet åtar sig inte att avgöra i tävlan mellan världspråken.

Vi skulle då få mycket att göra, enär det ju lär finnas flera hundra publicerade förslag till internationella hjälpsspråk. Vi tro emellertid på värdet av det arbete, som utföres för underlättandet av meningsbytte och samförstånd mellan oliktalande folk. Förmodligen måste hjälpsspråk likaväl som vanliga språk vara underkastade utveckling. Kanske komma en gång de bästa av hjälpsspråken att bli dialekter i ett enda världsspråk. Så att man kan göra sig förstådd med dem, utan att säga alla löfritt.

Filmkrönika.

Först i säsongens elfte femma framföres — på Sture — avantgardfilmen Gamla stan, registrerad av Stig Almqvist, Erik Asklund, Eyvind Johnson och Artur Lundkvist. Jag måste bekänna, att jag över huvud taget inte är överdrivet förtjust i avantgardfilmer som, även om de ha ett visst berättigande som tekniska experiment, i bästa fall blott ge en ytlig filmänspösel. Och detta svenska försök i genren är avgjort underligt: de franska avantgardfilmer, som visats på Stockholms filmstudion, möjligen ha kokarna varit för många. De ha fångat en del pittoreska småsaker, men tyvärr fattas *de geistige Band* — syntesen, som binder delarna samman.

Ett i alla avseenden förnämligt och stort slaget filmverk var däremot kvinnens huvudnummer, dansen Kar Th. Dreyers Jeanne d'Arc-film, på svenska kallad *En kvinnas martyrism*. Den är ett par år gammal men hör till den konst, vars värde länge förblii graverat av tidens härjningar.

I motsats till föregående filmer om den underbara franska bondlickan inkränker sig denna till en skidning av rättegången inför det engelska prästfödomet. Trots ämnet religiös karaktär, finns det ingen moraliserande predikoton i texterna, som blott åro autentiska repliker från de gamla förhörsprotokollen — filmen är nämligen stum och visar, bland mycket annat, att stumfilmen inte är död.

Huvudvikten är lagd på en inträngande av psykologisk skidning: mot den enkla bondlickan med de ån förskräkta, än extastiska ögonen står en kompakt massa av vidunderligt väl utstuderade prelatrytter — tjocka prelater och rovläggsagrar prelater, tjockkalliga prelater och sluga prelater, farbroderliga prelater och ondskafulla prelater — prelater av alla upptänkliga själbeskaffenheter. Det är ett enastående tygalleri. Dreyer har hopbragt, och inte minst intressant är Jeanne d'Arcs framställningar, melle Falconetti, med sitt ovackra, sjäfulla ansikte.

Även fotografieringen är utomordentlig ren, skarp, till det yttersta uttrycksfull. Miljö och dräkter åro förenklade, utan vare sig historiskt eller ohistoriskt dindeldangal — därigenom och genom sitt strängt logiska montage åro filmen ett uttryck på sitt område för den nya sakklighet, som inom arkitekturen tagit gestalt i funktionalismen. Dreyer har med detta verk ryckt in i första ledet av filmens moderns mästare.

Ett annat motiv, som tidigare behandlats på film och nu åter tagits upp, är den fantastiska personlighetskildning R. L. Stevensens skildring i sin berömda roman *Dr Jekyll och Mr Hyde*. Den sista filmen med detta namn, en amerikansk produkt av registören Rouben Mamoulian, har nyligen visats på Lyran.

Det är inte så lätt att bedöma Mamoulians verk, då censurerna sax förkortat det med nästan en halv kilometer. Men av det återstående att döma, är han en konstnär, som förtjänar att tas på allvar. Det största intresset tilldrar sig emellertid framställaren av Jekyll-Hyde, Fredric March, som mästerligt utför de vanskiliga förvandlingscenerna, där den noble och intelligente vetenskapsmannen blir den vidriga gorillan Mr Hyde. Det är en procedur, som lätt nog kunde tangeras det löjlige men här verkar utestudatan gripande. Av de övriga medspelarna fester man sig särskilt vid Miriam Hopkins sensuellt-fascinerande kvinnogestalt.

Råd och Rön

Kinamagasinet

Pröva våra Handvävda Siden till Klänningar, Underkläder m. m. SPECIALAFFÄR för Kinesiska varor: Siden (Shantung, Crêpe, Brocade), Spetsar, Handbroderade Schalor, Ducaer, Kuddar, Flygeltycken, Sidenunderkläder, Konstsker, Möbler, Antika bronzer, etc. m. m. Akta varor! Låga priser! BERGER JARLSGATAN 12 STOCKHOLM Telefon: 724 35.

MENSENDIECKS GYMNASTIK

FÖR DAMER Motionsgymnastik. Kutrigger, svanryggt, och hållningsfel härarbetas. RUT IVRELL Medlem av Svenska Mensendieckförbundet. Dipl. av Dr. B. M. Mensendieck. Nybrogatan 11, 6 tr. O. 98 21.

Permanent 15 kr.

Modernaste appar. o. oljor i samband med målning praktik i in- och utländsk. Grunda ett försk. resultat. Obs! 2 timmar. David Baggers gata 3. 1 tr. Tel. 155 05.

En modern och stilfull sortering i Kapp- och dräktyger samt Klädningstyger i siden och ylle

till fördelaktiga priser finner Ni alltid hos HANSSON & SKOOG Klädeshandel Drotingsgatan 67

TIDEVARVET

REDAKTION: Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10-12.

EXPEDITION: Telefon 182 43. Konstorfstik kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m. Postgiron 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 86

ANNONSPRIS: 1 text 25 öre per linjimeter.

Stockholm 1932 Zetterland & Thelanders Boktryckeri-A.-B.

NYTORGETS BLOMSTERHANDEL

SKÅNEGATAN 79 (NYTORGSPALATSET) Tel. S. 384 05.

SMÅFULLA KRANSAR Och BUKETTER SAMT ALLA SLAGS DEKORATIONER BILLIGA PRISER